

Torske-kollaps igjen

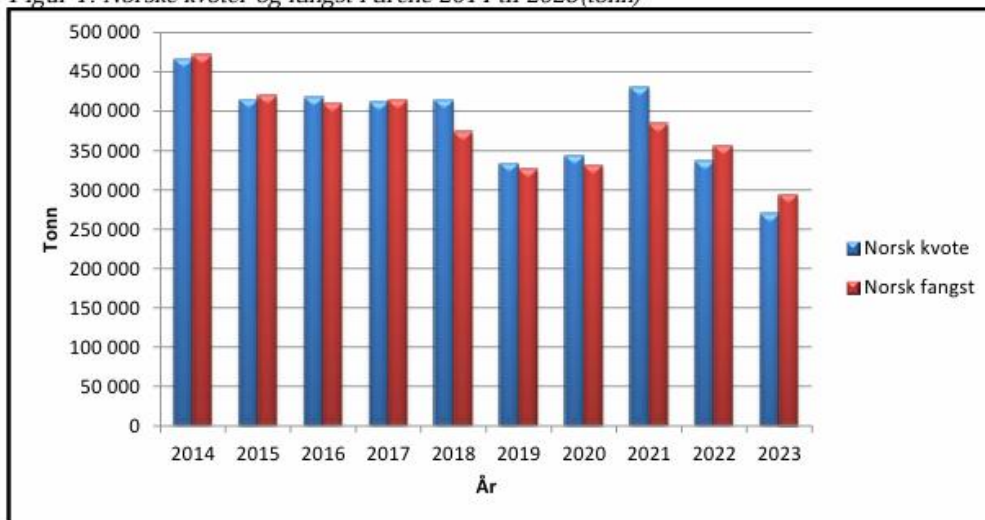
Kvotene for torsk til neste år har ikke vært lavere enn i kriseåret 1991. Muligheten til å bygge opp igjen bestanden er heller dårligere nå enn for 30 år siden. Torsken gyter langs kysten vår og der har oppdrettsnæringa tatt de beste gytefeltene. Vi har ikke lenger den rene og mangfoldige kystsonen som hjalp oss ut av krisa på 90-tallet.

Torskebestanden er i ferd med å kollapse. Situasjonen er faretruende lik kollapsen ved Newfoundland der de ikke klarte å bygge opp bestanden. Krisa viser også at vi ikke har lært av historia med rovdrift på hval, sild, lodde eller skrei.

6. og 7. november skal det være reguleringsmøte for 2025 om det norske fisket etter torsk nord for 62° N. [Sakspapirene](#) viser motsetningene mellom de biologisk og de markedsmessig interessene. Så er kvotene også større enn hva forskerne anbefaler. Forskerne anbefalte 31 % reduksjon fra i år fordi gytebestanden nå er under føre-var-nivået. Fiskerikommisjonen reduserte bare kvota med 25 %.

I tillegg ser vi at den norske totalkvoten har vært overfisket i flere år, spesielt i 2022 og 2023.

Figur 1: Norske kvoter og fangst i årene 2014 til 2023 (tonn)

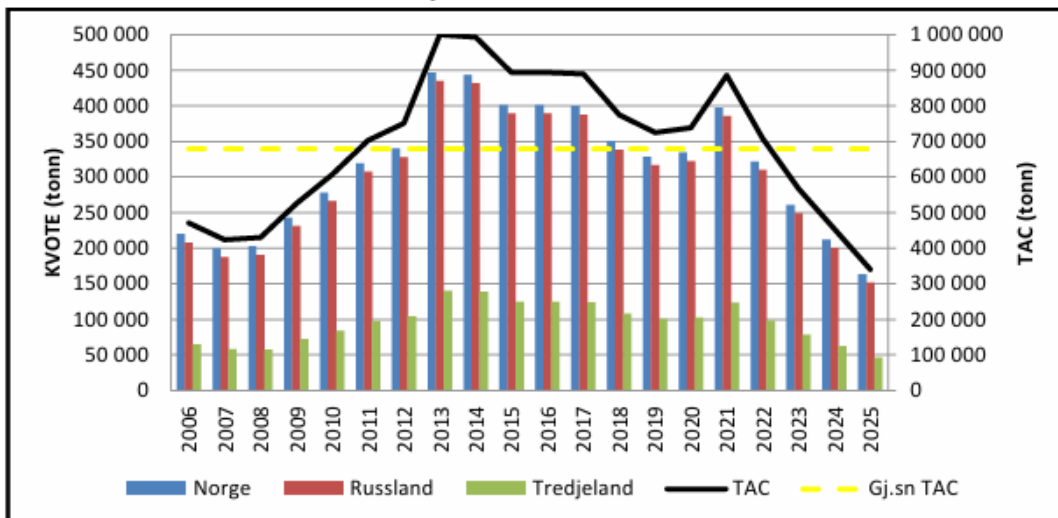
Kilde: Landings- og sluttседdelregisteret i Fiskeridirektoratet per 14. september 2024

Mye av reguleringa gjøres ut fra at bankene skal få sine renter på lån i ei næring som mer og mer er blitt kapitalisert. Kjøp og salg av kvoter har vært den største drivkrafta i gjeldsspiralen for fiskerne. Denne forvaltninga er hovedgrunnen til at vi nå ser at bestandene er truet. Våre fellesressurser må forvaltes med omhu og reguleres, ikke overlates til markedskreftene.

Overfisket er først og fremst den havgående trålerflåten som står for. De har mer moderne utstyr til å lete opp fangstene. Når bestanden er liten, har fisken en tendens til å samle seg. Det er det naturlige forsvarssystemet den har. Med dagens trålerflåte er teknologien god nok til å lete fisken opp og kapasiteten stor nok til å ta disse stimene. Slik tas «såkornet». Den havgående flåten må reguleres kraftigere. I kriser som nå, må den legges til land.

Kystflåten har derimot gjenstående kvoter. At det gjenstår kvoter fra året før, tyder på at kvotene var satt for høyt. Mindre tilgang på fisk gjør at båtene ikke klarer å fiske opp hele kvota. Med kvotefleksibilitet mellom kvoteårene får flåten overført restkvota til neste år. Denne ordninga bør ikke videreføres. Det betyr bare at en opprettholder fiskepresset fra tidligere år, en opprettholder et overfiske.

Figur 2: TAC og kvoter til Norge, Russland og tredjeland i årene 2006 til 2025 (norsk kvote inklusive norsk kysttorsk)

Av tabellen over ser vi at reduksjonen til Norge og Russland er ganske lik, men med en overføring på 6000 tonn fra Russland til Norge, blir den størst reduksjon for Russland. For tredjeland er reduksjonen mindre enn det er for totalkvoten. Videre aner vi at kvotene har vært alt for høye i årene 2011 til 2022.

Også i år er kvotene høyere enn anbefalt. Forskerne ønsket at totalkvoten skulle gå ytterligere 6 % ned. I realiteten burde en la fisken være i fred for å kunne bygge seg opp. Det er de eldste torskene som har mest rogn og derfor yter mest til gytinga og nye årsklasser. Torsken må få flere år på seg. Selv forskernes kvoter er altså et kompromiss som gjør at oppbygginga av bestanden vil gå seinere.

Det er særlig fisket med aktive redskaper som bør stoppes nå mens bestanden må bygges opp igjen. Trål og snurrevad oppsøker fisken, de passive redskapene langs kysten, regulerer seg selv med tilgangen. Å stoppe havfisket er en politisk oppgave.

I stedet for å regulere og stoppe fisket, vil de heller gi lettelser. Den offentlige støtten må ikke stimulere fisket. Kompensasjon på CO₂-avgift fører bare til at trålerflåten leiter mer. Støtten må først og fremst komme lokalsamfunnene langs kysten til gode slik at bosettinga kan opprettholdes for framtida. For det er kystfisket som er mest miljøvennlig og ressursvennlig. Hensynet til bankene må nedprioriteres, de har tjent godt på kapitaliseringa av næringa.

Kvoteadelen i Norges Fiskarlag nytter anledninga til å kreve mer strukturering. Det vil føre til fiskerettigheter på enda færre båter og enda mer omsetting av kvoter. Organisasjonen Fiskebåt som organiserer den havgående flåten, er en av tre parter i Norges Fiskarlag. De vil bruke denne krisa til å samle fiskerettighetene på den havgående fiskeflåten. Det er båter som har vist seg lite lojale til lokalsamfunnene fordi de ikke har overholdt leveringsplikten. Tvert om har de fryst fangstene om bord for direkte eksport. Det er lenge siden trålerne sikret arbeidsplassene på land. Nå er det kystflåten som sørger for lokal bearbeiding av fisken vår.

Myndighetene har også en oppgave å vurdere helheta for ressursene. Lodda er viktig som mat for torsken. Når vi fisker opp maten til torsken vil den forsyner seg av sine yngre generasjoner. Det ødelegger også rekrutteringa og oppbygging av bestanden. All forvaltning må ta høyde for hva artene betyr for økosystemet. At vi nå får meldinger om rekordeksport av makrell i 2024 mens torskeeksporten er på et lavmål, så er det en konsekvens av forvaltninga.

Ansvaret har en lei tendens til å splittes opp. Når [formannskapet i Harstad](#) ignorerer advarslene fra kommunaldirektøren, miljøkomiteen og forskerne om at gyteplassene for torsk, sild og sei blir fortrenget med utvidelse av oppdrettskonsesjoner, så er ikke helheta i forvaltninga ivaretatt. Ansvaret blir skjøvet til side når hasteparagrafen brukes slik at hverken allmuen eller partiene får tid til å diskutere hva som skjer.

Vår styrke på 90 tallet var en allsidig og økologisk solid kyst. Nå er vi i ferd med å ødelegge en evigvarende ressurs. Markedstilpasninga som regjeringene har stått for truer ikke bare torskebestanden, men også kystbefolkninga.

Reguleringsmøtet på torsdag og fredag kan sikre framtida for våre kystsamfunn, eller det kan føre til at kysten avfolkes og fisket styres fra rederikontorene i sør. Med dagens fiskeripolitikk og den forestående reguleringsmøtet blir det fort kystsamfunnene som må bøte på overfisket som den havgående flåten har drevet med.

Frode Bygdnes